

ADVIES
VAN 22 DECEMBER 2021
OVER DE WIJZIGINGEN AAN HET ONROERENDERFGOEDDECREET

INHOUD

I.	SITUERING.....	1
II.	ALGEMENE BEOORDELING	1
III.	TOTSTANDKOMING VAN VOORLIGGENDE ONTWERPDECREET	2
IV.	VERSTERKTE INZET OP ERKENDE ONROERENDERFgoedGEMEENTEN.....	3
V.	INVENTARISSEN: GEWIJZIGDE VERDELING VAN DE BEVOEGDHEDEN	4
VI.	INVENTARISSEN: RECHTSGEVOLGEN	6

I. SITUERING

1. SARO ontving op 23 november 2021 een adviesvraag van Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over de wijzigingen aan het Onroerenderfgoeddecreet ter uitvoering van de visienota lokaal erfgoedbeleid en de toekenning van de beboetingsbevoegdheid aan de gewestelijke beboetingsentiteit.¹

Het agentschap Onroerend Erfgoed gaf op 8 december 2021 voor de SARO-raadsleden toelichting bij de voorgestelde wijzigingen aan het Onroerenderfgoeddecreet. Met voorliggend advies, goedgekeurd door de raad op 22 december 2021, komt de raad tegemoet aan de vooropgestelde adviestermijn van dertig dagen.

2. De wijzigingen geven uitvoering aan de visienota lokaal onroerenderfgoedbeleid, die de klijntlijnen uitzet voor een versterkte samenwerking tussen het Vlaamse en het lokale beleidsniveau op het vlak van onroerend erfgoed.² De focus ligt op volgende beleidsmaatregelen en -doelstellingen:
 - de oprichting van bijkomende erkende onroerenderfgoedgemeenten aantrekkelijker maken door een rechtsgrond te bieden voor een structurele subsidie,
 - de verdere uitbouw van een lokaal onroerenderfgoedbeleid stimuleren,
 - de rechtsgevolgen van vastgesteld geïnventariseerd erfgoed optimaliseren en het duidelijker omschrijven van de motiveringsplicht voor vergunningverleners in het geval van sloop en kap van vastgestelde items op de inventarissen voor het bouwkundig of landschappelijk erfgoed en op de landschapsatlas,
 - een rechtsgrond creëren voor een nieuwe premie voor de buitensporige directe kost van verplicht uit te voeren archeologisch onderzoek van menselijke skeletresten,
 - een meer gestroomlijnd handavingsluik en
 - de onroerenderfgoedregelgeving ‘futureproof’ en rechtszeker maken.

II. ALGEMENE BEOORDELING

3. De raad vindt het positief dat met het ontwerpdecreet de decretale basis wordt gelegd voor een versterkte samenwerking tussen het Vlaamse en het lokale beleidsniveau op het vlak van onroerend erfgoed. Het ontwerpdecreet creëert voor de lokale besturen extra mogelijkheden om een onroerenderfgoedbeleid te kunnen voeren.

In voorliggend advies formuleert de raad volgende strategische aandachtspunten bij het ontwerpdecreet tot wijziging van het Onroerenderfgoeddecreet:

- a. De raad ondersteunt het gevoerde proces inzake de totstandkoming van voorliggende wijzigingen aan het Onroerenderfgoeddecreet. Het is positief dat de visienota lokaal onroerenderfgoedbeleid het kader schetste voor de voorliggende wijzigingen. Aangezien diverse elementen van de visienota niet worden ingevuld met voorliggend ontwerpdecreet

¹ <https://beslissingenvlaamse regering.vlaanderen.be/document-view/6196B64D364ED9000800028C>

² https://www.onroerenderfgoed.be/sites/default/files/2021-03/Visienota_LokaalOE-Beleid_DEF.pdf

én aangezien de uitvoering van diverse maatregelen worden doorgeschoven naar het aangekondigde wijzigingsbesluit is het kader evenwel niet steeds eenduidig. In deel III van het advies gaat de raad hier verder op in.

- b. De Vlaamse Regering wenst met het ontwerpdecreet een inhaalbeweging te realiseren inzake de oprichting van erkende onroerenderfgoedgemeenten. De raad vraagt om het ambitieniveau van de Vlaamse Regering inzake deze inhaalbeweging te verduidelijken. Het moet duidelijk zijn in hoeverre deze maatregel gericht is op alle lokale besturen of daarentegen enkel focust op de centrumsteden. In deel IV van het advies gaat de raad hier verder op in.
- c. Het ontwerpdecreet zorgt voor een herschikking van de bevoegdheden inzake het vaststellen en aanvullen van de inventarissen onroerend erfgoed. Hierdoor ontstaat evenwel een zeer complexe verdeling van de bevoegdheden tussen het Vlaamse beleidsniveau en het lokale beleidsniveau. SARO heeft steeds gepleit voor een maximale integratie van de inventarissen. Dit advies wordt duidelijk niet gevolgd. Bovendien verschillen ook de vaststellingsprocedures alsook de rechtsgevolgen. Het is tevens onduidelijk in hoeverre de (Vlaamse) inventarissen nog de nodige houvast kunnen bieden om een afgewogen selectie te kunnen maken van het meest waardevolle en beschermenswaardig onroerend erfgoed op Vlaams niveau. In deel V van het advies gaat de raad hier verder op in.
- d. SARO uitte reeds meermaals zijn bezorgdheid ten aanzien van het koppelen van rechtsgevolgen aan inventarissen. De beleidsnota onroerend erfgoed 2019-2024 kondigde een evaluatie aan van de rechtsgevolgen van inventarisvaststellingen in functie van 'het bijsturen, herzien of afschaffen van het instrument van vaststelling'. Ondertussen is er een onderzoek gebeurd.³ SARO vindt het geen goede zaak dat het ontwerpdecreet inzake de resultaten van deze evaluatie geen duiding geeft en blijft inzetten op het koppelen van rechtsgevolgen aan de inventarissen onroerend erfgoed. In deel VI van het advies gaat de raad hier verder op in.

III. TOTSTANDKOMING VAN VOORLIGGENDE ONTWERPDECREET

4. Visienota lokaal onroerenderfgoedbeleid. De voorliggende wijzigingen aan het Onroerenderfgoeddecreet geven uitvoering aan de visienota lokaal onroerenderfgoedbeleid. Voor de strategische aandachtspunten bij deze visienota verwijst SARO naar zijn advies van 28 april 2021.⁴ De raad vroeg dat deze strategische bemerkingen zouden worden meegenomen bij de verdere uitwerking en implementatie van de visienota.

Een aantal maatregelen, die werden aangekondigd in de visienota lokaal onroerenderfgoedbeleid, wordt niet geconcretiseerd met voorliggend ontwerpdecreet. Het gaat onder meer om de herziening van de intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten, de herziening van de financiering van de erkende onroerenderfgoedgemeenten, de rol van de lokale besturen in het voorbereiden, monitoren en evalueren van het Vlaams onroerenderfgoedbeleid, enz.

De raad vermoedt dat een deel van deze elementen zal worden meegenomen bij de aangekondigde herziening van het Onroerenderfgoedbesluit. De voor advies voorgelegde documenten geven hieromtrent geen informatie. Aangezien diverse elementen van de visienota niet worden ingevuld met voorliggend ontwerpdecreet én aangezien de uitvoering van diverse maatregelen worden doorgeschoven naar het aangekondigde wijzigingsbesluit is het kader evenwel niet steeds eenduidig

SARO vraagt om in de nota aan de Vlaamse Regering verdere duiding te geven in hoeverre de diverse elementen van de visienota - die niet worden ingevuld met voorliggend ontwerpdecreet -

³ Analyse van doelmatigheid van de rechtsgevolgen van de vastgestelde inventarissen onroerend erfgoed <https://oar.onroerenderfgoed.be/item/6369>

⁴ <https://sarovlaanderen.be/advies-visienota-lokaal-onroerenderfgoedbeleid>

in een latere fase zullen worden geconcretiseerd; eventueel via een nieuwe wijziging aan het Onroerenderfgoeddecreet of een wijziging van het Onroerenderfgoedbesluit (cf. par. 6).

5. Maatschappelijk draagvlak. In zijn advies over de visienota benadrukte SARO dat de verdere implementatie van de visienota een breed gevoerd participatieproces vraagt met inbreng van alle betrokkenen, dit zowel op lokaal als bovenlokaal niveau.

De raad vindt het positief dat bij de verdere voorbereiding van voorliggend ontwerpdecreet door het agentschap onroerend erfgoed een participatief traject werd georganiseerd met het lokale beleidsniveau.⁵ SARO vraagt om dit overleg uit te breiden naar het brede onroerenderfgoedveld alsook naar het maatschappelijk middenveld.

6. Belang van het uitvoeringsbesluit. In de toelichting over het wijzigingsdecreet door het agentschap Onroerend Erfgoed werd benadrukt dat een wijziging van het Onroerenderfgoedbesluit in opmaak is en dat dit in het voorjaar 2022 voor advies zal worden voorgelegd aan de SARO.

De raad wijst op het belang van deze wijzigingen aan het Onroerenderfgoedbesluit. Diverse elementen van voorliggend ontwerpdecreet moeten immers nog worden uitgewerkt in het aangekondigde besluit. Daarnaast vermoedt de raad dat ook een deel van de maatregelen van de visienota lokaal onroerenderfgoedbeleid zullen worden ingevuld met het geplande besluit.

De raad dringt aan op breed maatschappelijk overleg bij de voorbereiding van dit besluit. Conform het bestuursdecreet zullen deze wijzigingen aan het Onroerenderfgoedbesluit voor advies aan de raad worden voorgelegd zodat SARO zich hieromtrent ten gepaste tijde verder kan uitspreken.

IV. VERSTERKTE INZET OP ERKENDE ONROERENDERFGOEDGEMEENTEN

7. Inhaalbeweging erkenning onroerenderfgoedgemeenten. Het ontwerpdecreet voert nieuwe maatregelen in zodat erkende onroerenderfgoedgemeenten *meer en gemakkelijker* een lokaal beleid kunnen ontwikkelen rond onroerend erfgoed.⁶ Verderop in dit advies gaat de raad specifiek in op deze nieuwe maatregelen.

Met deze maatregelen wenst de Vlaamse Regering een inhaalbeweging te realiseren inzake de oprichting van erkende onroerenderfgoedgemeenten. Op heden zijn er slechts 22 erkende onroerenderfgoedgemeenten. Het is evenwel onduidelijk in hoeverre deze inhaalbeweging gericht is op alle lokale besturen of enkel focust op de 13 centrumsteden.⁷ De memorie van toelichting geeft hieromtrent geen duidelijkheid. De passage uit de beleidsnota onroerend erfgoed 2019-2024 in de nota aan de Vlaamse Regering (pag. 3) brengt evenmin duidelijkheid: *‘Daarom is het belangrijk dat de gemeenten die nu al klaar zijn voor een erkenning, daadwerkelijk een erkenning aanvragen. We denken daarbij met name aan de Vlaamse centrumsteden. We moedigen die gemeenten aan om dat te doen en begeleiden hen, zodat we bij de volgende erkenningsrondes in 2020 en vooral 2023 een wezenlijke aangroei van het aantal aanvragen kunnen noteren’*.

8. Onduidelijk ambitieniveau. De raad vraagt om het ambitieniveau van de Vlaamse Regering inzake de beoogde inhaalbeweging voor erkende onroerenderfgoedgemeenten te verduidelijken. Het moet duidelijk zijn in hoeverre deze maatregel gericht is op alle lokale besturen of daarentegen

⁵ Info inzake dit participatief traject is terug te vinden op de website van het agentschap onroerend erfgoed <https://www.onroerenderfgoed.be/wij-willen-werken-aan-een-lokaal-erfgoedbeleid>

⁶ Erkende onroerenderfgoedgemeenten krijgen de bevoegdheid om de inventaris bouwkundig erfgoed en de inventaris landschappelijk erfgoed (geheel of gedeeltelijk) vast te stellen.

Erkende onroerenderfgoedgemeenten kunnen toelatingsplichten bepalen voor handelingen aan een onroerend erfgoed opgenomen in een door de erkende onroerenderfgoedgemeente vastgestelde inventaris.

Erkende onroerenderfgoedgemeenten krijgen bovendien de bevoegdheid om voor alle percelen op hun grondgebied voor te stellen ze vrij te stellen van archeologisch onderzoek.

De oprichting van bijkomende erkende onroerenderfgoedgemeenten wordt gestimuleerd door een financiële ondersteuning te voorzien voor deze gemeenten voorzien.

⁷ Visienota pag. 16: *‘... te komen tot een versterkt onroerenderfgoedlandschap, waarbij alle dertien centrumsteden een erkenning hebben aangevraagd als onroerenderfgoedgemeente. De 287 andere Vlaamse steden en gemeenten zijn minstens lid van een erkende intergemeentelijke onroerenderfgoeddienst’*.

enkel focust op de centrumsteden. In zijn advies over de visienota stelde de raad immers reeds vast dat de visienota doet vermoeden dat deze maatregel niet gericht zou zijn op alle lokale besturen maar enkel op de centrumsteden. De visienota kondigde immers aan dat *'de subsidie voor kleine steden en gemeenten niet zal volstaan om autonoom te kunnen functioneren als erkende onroerendergoedgemeente'*.

Ook de Inspectie van Financiën vraagt hieromtrent verdere verduidelijking. Het advies van de Inspectie van Financiën stelt: *'... naarmate veel gemeenten in de toekomst een erkenning [als onroerendergoedgemeente] zullen aanvragen, ... de budgettaire weerslag serieus kan oplopen. ... Hieromtrent wordt in de ontwerpnota aan de Vlaamse regering geen verdere toelichting verstrekt.'*

⁸ Duidelijkheid omtrent deze vraag van IF wordt evenwel doorgeschoven naar het nog uit te werken uitvoeringsbesluit. De nota aan de Vlaamse Regering stelt immers: *'De afspraken over de financiering van de onroerendergoedgemeenten en intergemeentelijke onroerendergoeddiensten worden na het bijkomend consulteren van verschillende actoren gemaakt bij de opmaak van het uitvoeringsbesluit.'*

De raad dringt er op aan dat in de nota aan de Vlaamse Regering van voorliggend ontwerpdecreet duidelijkheid wordt gecreëerd omtrent het ambitieniveau van de Vlaamse Regering inzake de beoogde inhaalbeweging voor erkende onroerendergoedgemeenten. Het is evident dat in functie van dit beoogde ambitieniveau ook de nodige financiële middelen moeten worden voorzien voor de bijkomende erkenning van onroerendergoedgemeenten. Dit mag niet ten koste gaan van de huidige financiering van de IOED's die een opvangnet zullen zijn voor de kleine gemeenten die de opstap naar een erkenning als onroerendergoedgemeente niet (kunnen) maken.

V. INVENTARISSEN: GEWIJZIGDE VERDELING VAN DE BEVOEGDHEDEN

9. Wijziging bevoegdheden inventarissen. Het ontwerpdecreet (artikel 4) herschikt de bevoegdheden inzake het vaststellen en aanvullen van de inventarissen onroerend erfgoed.⁹

SARO heeft steeds gepleit voor een maximale integratie van de inventarissen alsook voor een Vlaams beleidskader *'opdat zowel de Vlaamse inventarisatie als de gemeentelijke inventarisatie éénzelfde terminologie, éénzelfde vaststellingsprocedure kennen alsook dezelfde rechtsgevolgen'*.¹⁰

Dit advies wordt duidelijk niet gevolgd.

Het ontwerpdecreet voorziet in inventarissen die enkel worden vastgesteld op Vlaams niveau (landschapsatlas en inventaris van archeologische zones) en inventarissen die worden vastgesteld door de erkende onroerendergoedgemeenten respectievelijk door de Vlaamse overheid naargelang deze al dan niet betrekking hebben op het grondgebied van een erkende onroerendergoedgemeente (inventaris bouwkundig erfgoed en inventaris van landschappelijk erfgoed). Bovendien verschillen ook de vaststellingsprocedures én de rechtsgevolgen (zie deel VI van dit advies). Het is onduidelijk of de verschillende overheden bij de opmaak van de inventarissen dezelfde standaarden (o.a. terminologie, methodologie, criteria) zullen (moeten) hanteren.

Het voorgaande zal in de praktijk leiden tot een complexe puzzel. Het ontwerpdecreet draagt niet bij aan een consequent en eenduidig beleid inzake inventarisatie. De inventaris bouwkundig erfgoed zal worden samengesteld uit enerzijds een inventaris van het bouwkundig erfgoed opgemaakt door de Vlaamse overheid (op deze delen van het Vlaams grondgebied die niet vallen

⁸ Nota aan de Vlaamse Regering, pag. 3

⁹ In de toekomst zal de Vlaamse Regering enkel nog bevoegd zijn voor het vaststellen van de inventaris van de archeologische zones en de (afgeslankte) landschapsatlas. Voor de inventaris bouwkundig erfgoed en de inventaris landschappelijk erfgoed kan de Vlaamse Regering enkel nog vaststellen voor onroerend erfgoed gelegen buiten het grondgebied van de erkende onroerendergoedgemeenten.

¹⁰ [SARO 2017-33 Advies 20 december 2017 wijzigingen OEdcreet.pdf](#)
[SARO 2018-35 Advies 19 december 2018 memorandum onroerend erfgoed.pdf](#)

onder erkende onroerenderfgoedgemeente) en daarnaast uit tal van inventarissen die door de erkende onroerenderfgoedgemeenten zullen worden opgemaakt (voor het grondgebied van hun gemeente). Voor de landschapsatlas is het totaalplaatje nog complexer (zie volgende paragraaf).

10. Inventaris landschappelijk erfgoed en landschapsatlas. Artikel 4 van het ontwerpdecreet voert een nieuwe inventaris landschappelijk erfgoed in die bestaat uit de integratie van de bestaande inventaris houtige beplantingen met erfgoedwaarde en de bestaande inventaris historische tuinen en parken.¹¹

Daarnaast zorgt het ontwerpdecreet tevens voor een opsplitsing van de huidige landschapsatlas. Artikel 57 leidt immers tot de overheveling van de landschapselementen van de landschapsatlas naar de inventaris landschappelijk erfgoed. Volgens dit artikel zijn de landschapselementen de punt-, lijn- en vlakvormige elementen van de landschapsatlas. De resterende elementen (relictzones, ankerplaatsen?) blijven behouden in de landschapsatlas; de memorie van toelichting geeft hieromtrent evenwel geen duiding.

11. Belangrijke relatie tussen inventaris en beschermen. Tot op heden werd ervan uitgegaan dat inventarissen een eerste beleidsmatig waardeoordeel vormen bij het uittekenen van het onroerenderfgoedbeleid. SARO stelde hieromtrent: *'De geïntegreerde inventaris is de basis voor de strategische beleidsvoering inzake het onroerend erfgoed en vormt een eerste beleidsmatig waardeoordeel bij het uittekenen van het onroerenderfgoedbeleid. In functie daarvan wordt onderzocht in welke mate in de inventaris een gradatie (van zeer waardevol tot minder waardevol) kan worden ingebouwd met het oog op een gedifferentieerde waardering van het onroerend erfgoed. Zodanig biedt de Vlaamse inventaris de nodige houvast om een afgewogen selectie te kunnen maken van het meest waardevolle en beschermenswaardig onroerend erfgoed op Vlaams niveau.'*¹²

Door de verdeelde bevoegdheden inzake inventariseren (Vlaamse overheid, de erkende onroerenderfgoedgemeenten en de gemeenten) is het opzet en het doel van de verschillende inventarissen onduidelijk. Vraag is ook of/hoe de Vlaamse overheid in het kader van zijn beschermingsbeleid de vastgestelde inventarissen van de lokale overheden als volwaardige informatie zullen meenemen.

Het eenduidig verband tussen 'inventarisatie' en 'beschermingen' wordt met voorliggend ontwerpdecreet aldus sterk verstoord. Het is onduidelijk in hoeverre de (Vlaamse) inventarissen nog de nodige houvast kunnen bieden om een afgewogenselectie te kunnen maken van het meest waardevolle en beschermenswaardig onroerend erfgoed op Vlaams niveau.

12. Vraag naar éénduidige criteria. Reeds in het verleden drong SARO aan op concrete criteria inzake inventarisatie: *'Met het Onroerenderfgoedbesluit werden twee algemene (en zeer vage) criteria vastgelegd: het onroerend goed beschikt over 'één of meerdere erfgoedwaarden' en 'is voldoende goed bewaard'. Het Onroerenderfgoedbesluit schuift het vastleggen van concrete criteria door (van de Vlaamse Regering) naar de minister die een inventarismethodologie zal vaststellen met onder meer het afwegingskader voor de waardering van het onroerend goed. Op 17 juli 2015 werd de inventarismethodologie vastgelegd voor de inventaris van bouwkundig erfgoed, de inventaris van historische tuinen en parken, de landschapsatlas, de inventaris voor houtige beplantingen met erfgoedwaarde en de inventaris archeologische zones. SARO stelt echter vast dat deze inventarismethodologieën geen verdere concrete duiding geven van de criteria en niet leiden tot een eenduidige interpretatie van de erfgoedwaarden. De definities van de erfgoedwaarden zijn zo ruim geformuleerd dat elk onroerend goed in aanmerking kan komen voor opname in één van de inventarissen. Zo wordt bijvoorbeeld gesteld dat een onroerend goed beschikt over esthetische*

¹¹ Artikel 57 van het ontwerpdecreet bepaalt dat de onroerende goederen die zijn opgenomen in de vastgestelde inventaris van houtige beplantingen met erfgoedwaarde en de inventaris van historische tuinen en parken worden opgenomen in de vastgestelde inventaris van landschappelijk erfgoed, zoals van kracht vanaf de datum van de inwerkingtreding van het ontwerpdecreet. De vastgestelde inventaris van houtige beplantingen met erfgoedwaarde en de vastgestelde inventaris van historische tuinen en parken worden dan van rechtswege opgeheven.

¹² [SARO 2018-35 Advies 19 december 2018 memorandum onroerend erfgoed.pdf](#)

waarde 'als het de waarnemer zintuiglijke schoonheid laat ervaren'. De inventarismethodologie vermeldt dat het volstaat dat een onroerend goed één van de dertien decretaal bepaalde erfgoedwaarden bezit om opgenomen te worden in de inventaris.¹³

De raad vindt het geen positieve ontwikkeling dat de criteria die gehanteerd worden voor opname van een goed op de inventarissen onroerend erfgoed nog steeds zeer vaag zijn en een grote vrijheidsmarge laat voor diegene die de inventaris zal opmaken (Vlaamse overheid en erkende onroerenderfgoedgemeenten). Een eenduidige omschrijving van de criteria is nochtans cruciaal. De burger moet immers over de mogelijkheid beschikken om na te kunnen gaan welke redenen er zijn om een onroerend goed op te nemen in een inventaris (en dit op basis van eenduidige criteria die van toepassing zijn op een inventaris). Dit komt de rechtszekerheid voor de betrokkene en het draagvlak voor onroerend erfgoed ten goede. De inventarismethodologie moet immers niet alleen voor de specialisten uit het erfgoedveld een werkwijze voor inventarisatie aanbieden, maar moet ook een transparant beoordelingskader vastleggen voor de burger die 'gevat' wordt door het onroerenderfgoedbeleid.

De vraag naar eenduidigheid omtrent de inventarisatiecriteria is thans nog pertinenter nu er bijkomende rechtsgevolgen (toelatingsplichten) kunnen worden gekoppeld aan de inventarissen.

13. Centrale databank. De visienota verduidelijkte dat Vlaanderen werk zal maken van een centrale databank 'voor het gezamenlijke beheer van de inventarissen'.¹⁴ De raad ondersteunde deze ambitie.

Het is aldus positief dat het ontwerpdecreet de decretale basis legt voor deze centrale databank. Het ontwerpdecreet (artikel 16) bepaalt dat alle onroerende goederen die zijn opgenomen in de inventaris bouwkundig erfgoed en de inventaris landschappelijk erfgoed op een publiek te raadplegen GIS-laag worden ontsloten. De memorie van toelichting geeft hieromtrent geen verdere duiding. Het ontwerpdecreet stelt dat de Vlaamse Regering hieromtrent nog nadere regels kan bepalen.

In zijn advies over de visienota wees de raad er op dat een gezamenlijk beheer van de inventarissen door zowel het agentschap als de lokale besturen een belangrijk uitgangspunt is. Deze databank moet immers de gegevensuitwisseling tussen de verschillende bestuursniveaus faciliteren. Het is tevens belangrijk dat elk van de betrokken partijen autonoom gegevens kan invoeren. Cruciaal is dat hiervoor een duidelijk kader wordt uitgewerkt met eenduidige afspraken. De raad vindt het positief dat het agentschap Onroerend Erfgoed de voorbije maanden werk heeft gemaakt van het noodzakelijke overleg met de lokale besturen omtrent deze centrale databank.

VI. INVENTARISSEN: RECHTSGEVOLGEN

14. Rechtsgevolgen. SARO heeft meermaals zijn bezorgdheid geuit ten aanzien van het koppelen van rechtsgevolgen aan inventarissen en drong aan op een onderzoek inzake de vraag in hoeverre nog rechtsgevolgen moeten worden gekoppeld aan de opname van onroerend erfgoed in de inventaris. Het is aldus positief dat de beleidsnota onroerend erfgoed 2019-2024 een evaluatie aankondigde van de rechtsgevolgen van inventarisvaststellingen in functie van 'het bijsturen, herzien of afschaffen van het instrument van vaststelling'. Inmiddels is een onderzoek uitgevoerd en werd de 'Analyse van de doelmatigheid van de rechtsgevolgen van de vastgestelde inventarissen onroerend erfgoed' in mei voorgesteld.¹⁵ Deze studie analyseerde de toepassing van elk van deze rechtsgevolgen tussen 2015 en 2019 en omvat ook een juridische analyse van de opportuniteiten van rechtsgevolgen op Vlaams en/of lokaal niveau.

¹³ SARO 2016-02 Advies 27 januari 2016 over de wijziging OE-decreet.pdf

¹⁴ Visienota, pag. 25

¹⁵ <https://oar.onroerenderfgoed.be/item/6369>

SARO vindt het geen goede zaak dat het ontwerpdecreet niet dieper ingaat op de resultaten van deze analyse en eenzijdig blijft inzetten op het koppelen van rechtsgevolgen aan de inventarissen onroerend erfgoed.

15. Toelatingsplichten. Het ontwerpdecreet (artikel 4 en artikel 22) bepaalt dat voor handelingen aan een onroerend goed dat is opgenomen in de vastgestelde inventaris bouwkundig erfgoed of de vastgestelde inventaris landschappelijk erfgoed een voorafgaande toelating van de erkende onroerenderfgoedgemeente vereist is.

Voor het onroerend erfgoed dat door Vlaanderen is vastgesteld gelden vandaag een aantal uniforme rechtsgevolgen. Met het ontwerpdecreet zullen op termijn grote verschillen ontstaan tussen de diverse gemeenten. Voor sommige gemeenten zal de Vlaams vastgestelde inventaris gelden met de daaraan gekoppelde rechtsgevolgen conform de huidige regelgeving (o.a. onroerenderfgoedregelgeving, VCRO). Voor andere gemeenten gelden de Vlaamse rechtsgevolgen niet meer maar wel specifieke door de gemeente vastgelegde rechtsgevolgen. Niet onbelangrijk is dat het ontwerpdecreet voorziet dat als de erkenning van een erkende onroerenderfgoedgemeente wordt ingetrokken ook de toelatingsplichten vervallen.

Dit betekent tevens dat er verschillende rechtsgevolgen kunnen gelden voor eenzelfde type van inventarisitem naargelang de inventarissen worden vastgesteld door de Vlaamse overheid dan wel door erkende onroerend erfgoedgemeenten.

Bovendien kunnen de lokale overheden via diverse andere instrumenten (o.a. stedenbouwkundige verordening) er voor opteren om bijkomende rechtsgevolgen te koppelen aan de door hun vastgestelde inventarissen. Het is niet uitgesloten dat ook de Vlaamse Regering via andere decreten bijkomende rechtsgevolgen koppelt aan deze inventarissen. De visienota kondigde immers ter zake mogelijke wijzigingen aan het Onroerenderfgoeddecreet maar ook aan de VCRO aan.¹⁶

16. Lijst van toelatingsplichtige handelingen. Het ontwerpdecreet (artikel 4) stelt dat de Vlaamse Regering de lijst van toelatingsplichtige handelingen zal bepalen waaruit de erkende onroerenderfgoedgemeente zal kunnen kiezen wat er wordt toegepast. De raad vindt dit een zeer belangrijke bepaling aangezien dit uniformiteit in de toelatingsplichtige handelingen moet garanderen. Net als bij de criteria inzake inventarisatie is er evenwel ook meer decretale duidelijkheid vereist inzake de toelatingsplichtige handelingen, dit teneinde het draagvlak voor onroerend erfgoed en transparantie te verhogen.

De vooropgestelde taakverdeling tussen Vlaanderen en onroerenderfgoedgemeenten doet expliciete uitspraken voor volgende erfgoedcategorieën: beschermd onroerend erfgoed, reeds vastgesteld of nog vast te stellen inventarisitems, erfgoedlandschappen en gebieden waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt. De raad vraagt aandacht voor het Unesco-werelderfgoed¹⁷ en merkt op dat niet alle werelderfgoed (kern- en bufferzones) het statuut van beschermd of vastgesteld onroerend erfgoed heeft. Het is wenselijk dat een onroerenderfgoedgemeente handelingen in een door Unesco erkend werelderfgoed toelatingsplichtig kan maken. Het decreet moet derhalve aangepast worden om dit mogelijk te maken.

17. Procedure voor erkende onroerenderfgoedgemeente. Het ontwerpdecreet (artikel 5 en artikel 6) voert enkele beperkte wijzigingen door inzake de bestaande procedure voor het vaststellen van de inventaris door de Vlaamse Regering. Daarnaast wordt met het ontwerpdecreet (artikelen 10 t.e.m. artikel 12) in het Onroerenderfgoeddecreet een procedure toegevoegd voor de vaststelling

¹⁶ Visienota, pag. 29

¹⁷ Omgevingsvergunningenbesluit art. 35, §3, 3°: 'werelderfgoed: goederen die erkend zijn als werelderfgoed of die in de bufferzone van het werelderfgoed liggen conform artikel 11 van de overeenkomst inzake de bescherming van het cultureel en natuurlijk erfgoed van de wereld, opgemaakt in Parijs op 16 november 1972'

van een inventaris door de erkende onroerenderfgoedgemeente. Beide procedures zijn grotendeels gelijklopend (wel met respectievelijk een advies van de VCOE op Vlaams niveau en een advies van de gemeentelijke adviesraad voor onroerend erfgoed op gemeentelijk niveau).

Een niet onbelangrijk verschilpunt tussen beide procedures betreft evenwel het openbaar onderzoek en de aard van de bezwaren en opmerkingen. Voor de procedure van vaststellen van de inventaris door de Vlaamse Regering voorziet het Onroerenderfgoeddecreet (gewijzigd artikel 4.1.3) dat *'opmerkingen en bezwaren over feitelijkheden kunnen worden ingediend'*. Voor de procedure tot vastleggen van de inventaris door de erkende onroerenderfgoedgemeente wordt deze bepaling verruimd tot alle opmerkingen en bezwaren; en dus geen beperking tot feitelijkheden.

De raad vraagt verder verduidelijking van deze keuze. De raad heeft in het verleden reeds meermaals gewezen op het belang van een volwaardig openbaar onderzoek waarin de opmerkingen en bezwaren niet beperkt blijven tot feitelijkheden doch ook betrekking kunnen hebben op opportuniteiten. Het is voor de raad niet duidelijk waarom enkel voor het vaststellen van de inventaris door de lokale besturen wordt geopteerd voor de een volwaardig openbaar onderzoek en niet voor het vaststellen van de inventaris door de Vlaamse Regering; niettegenstaande ook aan deze inventarissen rechtsgevolgen zijn gekoppeld (weliswaar niet via het Onroerenderfgoeddecreet maar via andere decreten o.a. VCRO).

De raad vindt het positief dat het ontwerpdecreet (artikel 11) voorziet dat de erkende onroerenderfgoedgemeente voorafgaand aan het openbaar onderzoek de zakelijkrechthouders, van de onroerende goederen waarvoor toelatingsplichten zijn bepaald, schriftelijk op de hoogte moet brengen.

18. Meldingsplicht. Het ontwerpdecreet zorgt voor het duidelijker omschrijven van de motiveringsplicht voor vergunningverleners in het geval van sloop en kap van vastgestelde items op de inventarissen voor het bouwkundig of landschappelijk erfgoed en op de landschapsatlas. De huidige meldingsplicht voor bepaalde handelingen in beschermde stads- en dorpsgezichten is enkel uitgewerkt in het Onroerenderfgoedbesluit (artikel 6.3.12).

Om de instandhouding van de erfgoedwaarde van beschermde stads- en dorpsgezichten beter te kunnen verzekeren wordt de meldingsplicht verankerd in artikel 6.4.4,§1 van het Onroerenderfgoeddecreet. Aan deze meldingsplicht kan worden voorbijgegaan indien de geplande handelingen zijn vrijgesteld in een goedgekeurd beheersplan. Niet naleven van deze meldingsplicht wordt strafbaar gesteld. In artikel 11.2.6 van het Ontwerpdecreet wordt dit misdrijf toegevoegd aan de lijst van misdrijven waarvoor een alternatieve bestuurlijke geldboete mogelijk is.

Het gewijzigde artikel 4.1.10 stelt dat de vergunningsverlener in geval van sloop de erfgoedkenmerken moet aangeven hoe ze rekening heeft gehouden met de impact van de aangevraagde handelingen op de erfgoedkenmerken van de onroerende goederen die in de vastgesteld inventarissen opgenomen zijn. Realiteit is dat deze erfgoedkenmerken vaak onvoldoende omschreven zijn. Bovendien wordt er geen kwaliteitsnorm voor de motivatie opgelegd. Een vertaling of ruimere opname van de richtlijnen voor de beoordeling van sloopaanvragen (opgesteld door agentschap onroerend erfgoed) waar ook andere criteria worden voorgesteld, kan de kwaliteit van de motivering verbeteren.

19. Personeelsleden. Het Onroerenderfgoeddecreet kent in verschillende artikels een specifieke bevoegdheid toe aan ambtenaren. De term 'ambtenaar' verwijst daarbij naar een personeelslid van een overheid met een statutaire aanstelling.¹⁸ Met het ontwerpdecreet wordt deze term vervangen door de ruimere omschrijving 'personeelsleden die daarvoor aangewezen zijn door de Vlaamse Regering'.

De raad vraagt te onderzoeken in hoeverre voor sommige taken; bijvoorbeeld in het kader van het

¹⁸ Memorie van toelichting, pag. 12

onderzoek naar erfgoedelementen en kenmerken door de erkende onroerendergoedgemeenten; deze bevoegdheid verder kan worden verruimd naar natuurlijke of rechtspersonen die aangesteld worden door de onroerendergoedgemeente om die taken uit te voeren. Het is evident dat indien deze personen voor het uitvoeren van hun taak toegang hebben tot de onroerende goederen (cf. nieuwe artikel 4.1.7/4) een code van goede praktijk moet worden gegarandeerd.